2.3. Harflerin Mahreçleri

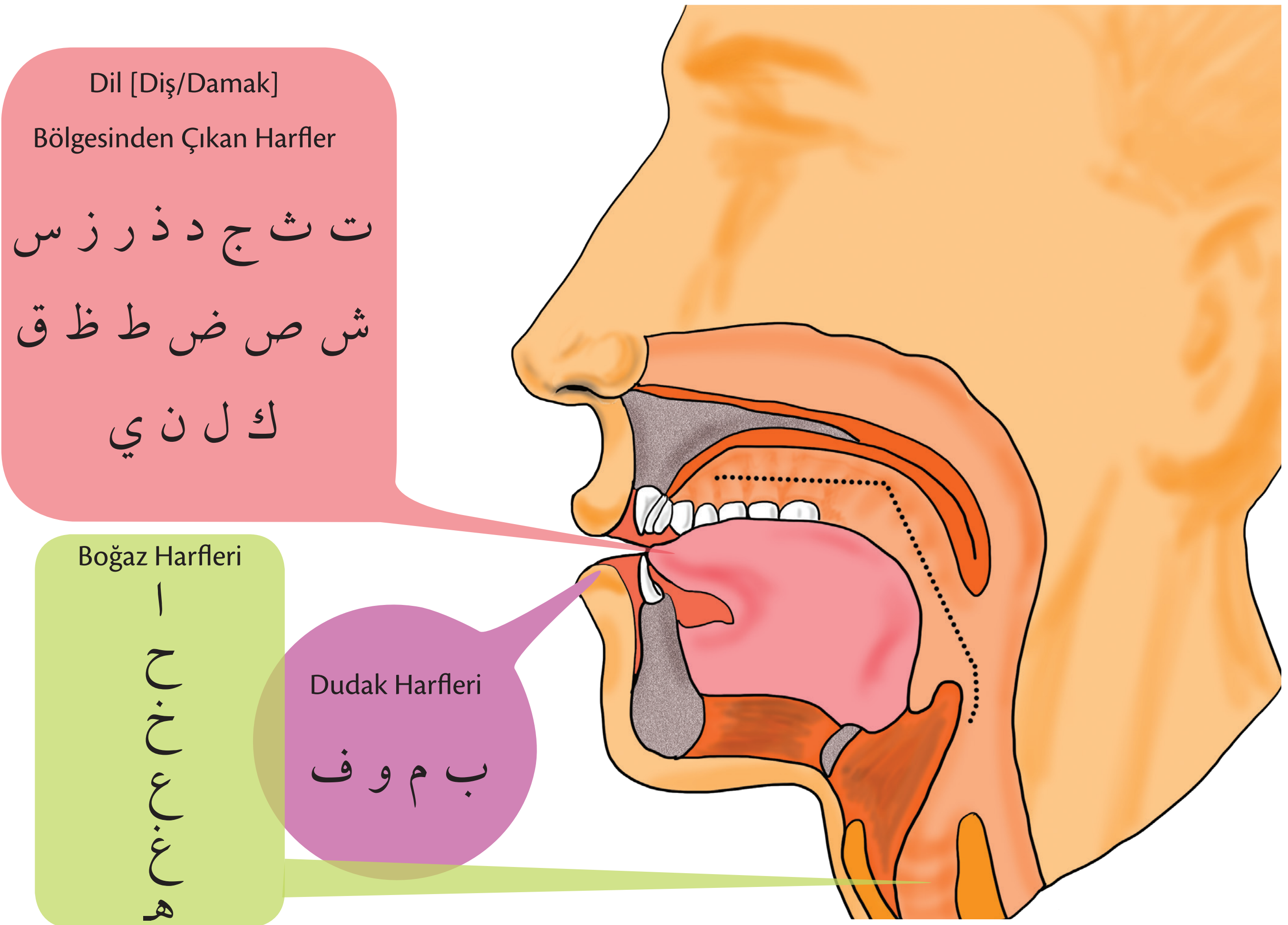
Akciğerlere (diyafram) dolan hava, dışarıya ya ses ya da nefes hâlinde çıkar. İrade dışında alıp verilmekte olan nefes, ses tellerini titreştirerek çıkarıldığında ses meydana gelir. Bu ses ağız, boğaz veya dilin belli bir noktasından çıkarılırsa harf meydana gelir[10]. Her dilde harflerin kendine özgü bir çıkış yeri vardır. Harflerin çıkış yerine mahreç, çoğuluna da mehâriç denir.

Kur'an'ı doğru okuyabilmek için harfler mahreçlerine uygun olarak telaffuz edilmelidir. Çünkü harfin yanlış yerden çıkarılması, kelimelerin anlamlarının bozulmasına sebep olabilir. Bu nedenle Kur'an okumaya geçmeden önce harflerin mahreçleri, iyi bir öğreticinin rehberliğinde güzel bir şekilde öğrenilmelidir.

Aralarında ses benzerliği olmamasına rağmen bazı harfler, iyi bir şekilde kavranılamaması nedeniyle doğru olarak telaffuz edilememekte ve sanki birbirinin aynısıymış gibi okunabilmektedir. Bu da harflerin yanlış okunmasına ve kelimerin anlamlarının karışmasına sebep olmaktadır. Bu harfler kendi aralarında gruplanarak özel olarak okuma çalışması yapılmalıdır.

Türkçedeki bazı harflerin sesleri Arapçada olmadığı gibi, Arapçadaki bazı harfler de Türkçede yoktur. Peltek olarak sesslendirilen ث ve ذ ile boğazdan hırıltılı bir sesle çıkartılan خ bu harflerdendir.

Kur'an harflerinin çıkış yerleri, üç ana bölgede toplanır.[11] Bunlar; boğaz, dil ve dudaktır.[12]

10 Mehmet Ali Sarı, Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Tekniği ve Kuralları, s. 43.

11 Demirhan Ünlü, Kur'an-ı Kerim'in Tecvidi, s. 59.

12 Bunların dışında, ağız boşluğu ve geniz de mahreç bölgesi kabul edilir. Med harfi olan ا و ي harfleri ağız boşluğundan, gunne sesi ise genizden çıkarılır.

Harf	Mahreç (Çıkış Yeri)	Türkçedeki karşılığı
ا	Boğaz sonu	"E" sesi gibidir.
ب	Alt ve üst dudak	"B" sesi gibidir.
ت	Dil ucu ile ön diş dipleri	"T" sesi gibidir.
ث	Dil ucu ile ön diş uçları	Peltek bir harftir. Türkçe karşılığı yoktur.
ج	Dil ortası ve üst damak ortası	Türkçedeki "C" sesinden farklıdır.
ح	Boğaz ortası	Türkçe karşılığı yoktur.
خ	Boğazın ağza en yakın kısmı	Hırıltılı bir harftir. Türkçe karşılığı yoktur.
د	Dil ucu ile üst ön diş dipleri	"D" sesi gibidir.
ذ	Dil ucu ile ön diş uçları	Peltek bir harftir. Türkçe karşılığı yoktur.
ر	Dil ucu ile ön dişlerin üstündeki damak	"R" sesi gibidir.
ز	Dil ucu ile alt ön dişlerin iç yüzeyi	"Z" sesi gibidir.
س	Dil ucu ile alt ön dişlerin iç yüzeyi	"S" sesi gibidir.
ش	Dil ortası ve üst damak ortası	"Ş" sesinden daha yumuşaktır.
ص	Dil ucu ile alt ön dişlerin iç yüzeyi	Kalın "S" sesi gibidir (Sa).
ض	Dil kenarı ile üst azı dişler	Türkçe karşılığı yoktur.
ط	Dil ucu ile üst ön diş dipleri	Kalın "T" sesi gibidir (Ta).
ظ	Dil ucu ile ön diş uçları	Peltek bir harftir. Türkçe karşılığı yoktur.
ع	Boğaz ortası	Türkçe karşılığı yoktur.
غ	Boğazın ağza en yakın kısmı	Kalın "Ğ" sesi gibidir (ğa).
ف	Üst ön diş uçlarıyla alt dudağın içi	"F" sesi gibidir.

Harf	Mahreç (Çıkış Yeri)	Türkçedeki karşılığı
ق	Dil kökü ve üst damak	Türkçe karşılığı yoktur.
ك	Dil kökü ve küçük dil önü	"K" sesi gibidir.
ل	Dilin iki kenarı ve ucu ile üst damak	"L" sesi gibidir.
م	Alt ve üst dudak	"M" sesi gibidir.
ن	Dil ucu ile iki üst ön diş etleri	"N" sesi gibidir.
و	Alt ve üst dudak	Dudaklar ileri uzatılarak çıkarılan "V" sesi gibidir.
هـ	Boğaz sonu	"H" sesi gibidir.
ي	Dil ortası ve üst damak ortası	"Y" sesi gibidir.

BİRLİKTE OKUYALIM

Öğretmeninizin tahtaya yazdığı her bir harfi "eb, et, ..." şeklinde seslendirişini dinledikten sonra, siz de harfleri mahrecine uygun olarak aynı şekilde okuyunuz.

FARKI BULALIM

Aşağıdaki harflerin telaffuzlarını öğretmeninizden dinleyiniz ve aralarındaki ses farkını bulunuz.

